

УДК [378.015.31:316.628]:004

МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Сергій Шаров

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української і зарубіжної літератури,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Запорізька обл., Україна
ORCID ID 0000-0001-5732-9980

sharov@mdpu.org.ua

Анотація. У статті здійснено аналіз напрямків і переваг застосування інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку соціальної компетентності студентів педагогічних університетів. Виявлено, що соціально розвинена особистість адекватно реагує на дії та поведінку співрозмовників, досягає конструктивних результатів під час діалогу, уникає або вчасно вирішує конфліктні ситуації. Особливо це стосується студентів педагогічних університетів, які під час професійної діяльності спілкуються з молодим поколінням та формують у них базові соціальні компетентності. Наголошено на тому, що з розвитком інформаційного суспільства значна частина комунікацій перейшла в цифровий простір. У статті досліджуються можливості мультимедійних та мобільних технологій, мережі Інтернет. Виявлено, що під час розвитку соціальної компетентності корисно застосовувати електронні освітні ресурси, системи дистанційного навчання, масові відкриті онлайн-курси.

Ключові слова: соціальна компетентність; студенти педагогічних університетів; інформаційне суспільство; інформаційно-комунікаційні технології; Інтернет.

Постановка проблеми. В умовах суттєвих трансформацій соціальних, політичних, економічних процесів сьогодення вимоги до підготовки фахівця стали більш жорсткими та різноманітними. Водночас освіта та наука залишаються одними з флагманів розбудови нашої країни, яка намагається розвиватися поруч із провідними державами світу. Одним із кроків на шляху забезпечення якісної освіти та підготовки конкурентоспроможного фахівця на ринку праці є впровадження в освітню діяльність компетентнісного та студентоцентрованого підходів, завдяки яким значно розширюються можливості щодо отримання професії та успішного працевлаштування.

Однією з необхідних компетентностей кваліфікованого фахівця є соціальна компетентність, яка надає йому можливість виконувати свої професійні обов'язки, конструктивно комунікувати з колегами та керівництвом. У вчителів соціальна компетентність додатково відтворюється в здатності налагодити стосунки з учнями, зробити їхнє навчання успішним та цікавим. В

умовах широкого розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) соціально розвинута особистість повинна швидко адаптуватися до мінливих ситуацій, використовувати їх для підвищення власної ефективності, вирішення робочих та життєвих завдань. З огляду на це доречним є аналіз можливостей, які надають ІКТ для розвитку соціальної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти соціальної компетентності, її значення для розвитку та життєдіяльності особистості представлені в наукових працях М. Докторович, І. Зимньої. Питання формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти відображені в дослідженнях І. Зарубінської, Н. Борбич, Н. Бойчук, Г. Мосягіної, С. Соболевої та інших учених. Теоретичні положення інформатизації освіти та практичне застосування ІКТ у навчальному процесі вищої школи розкриваються в наукових працях В. Бикова, Н. Морзе, О. Спіріна, О. Співаковського та ін. Соціальні комунікації в інформаційному просторі досліджували Н. Білан, М. Сидоров, Д. Табаков, Ю. Данько. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування соціальної компетентності студентів під час самостійної роботи досліджував С. Остапенко. Водночас різноманітність засобів ІКТ робить актуальним дослідження щодо їхнього використання для розвитку соціальної компетентності майбутніх фахівців, зокрема студентів педагогічних університетів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз напрямів застосування інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку соціальної компетентності студентів педагогічних університетів.

Результати дослідження. На сьогодні якість здобуття освіти, виконання професійних обов'язків та життєдіяльність взагалі багато в чому залежить від наявності «м'яких», соціальних компетенцій, здатності налагодити комунікацію з навколишнім людським середовищем, суспільством. Ця думка підтверджується багатьма прикладами та власним життєвим досвідом. Наприклад, досвідчений фахівець внаслідок деякого непорозуміння з боку керівництва не отримує премію або посадове підвищення. Або, наприклад, вчасно сказана репліка під час робочої наради призводить до формування позитивного іміджу, більш толерантного ставлення з боку колег та керівництва.

Не викликає сумніву той факт, що здатностям до комфортного перебування в соціумі треба вчитися та постійно їх розвивати, у такий спосіб підвищуючи рівень власної «необхідності». В умовах упровадження компетентнісного підходу в освітню діяльність такі здатності ввійшли до

поняття соціальної компетентності. Вона тлумачиться як комплекс соціальних умінь та навичок, емоційно-ціннісних орієнтацій, переживань та переконань, що забезпечують адекватне реагування на соціальні норми та правила поведінки (Холковська, 2016), ефективну взаємодію з соціумом, налагодження стосунків із навколишнім середовищем (Зарубінська, 2011), уникнення конфліктів, вирішення окремих соціальних проблем.

Унаслідок своєї різноплановості та різносторонності, соціальна компетентність є інтегральним та складним утворенням, що виявляється не лише в зовнішніх проявах у вигляді дій та поведінки особистості, а й у внутрішньому реагуванні (рефлексії) на виникаючі ситуації соціального характеру. І. Зарубінська (2011) наголошує на тому, що така складна система, як соціальна компетентність, пов'язана навчальною, професійною діяльністю, соціальною взаємодією з людьми та соціальними інститутами. У цьому аспекті М. Докторович (2009) зазначає, що соціальна компетентність може характеризуватися в соціально-педагогічних, соціально-психологічних, соціально-правових аспектах. І залежно від характеристик соціальної компетентності для її дослідження будуть задіяні фахівці різних професій, зокрема психологи, педагоги, соціологи тощо.

Аналіз наукових праць дав змогу зробити висновок, що соціальна компетентність розглядається вітчизняними та закордонними вченими для людей різних вікових категорій. На думку К. Renk та V. Phares (2004), соціальна компетентність розвивається постійно, бо відбувається перманентний процес соціалізації особистості. Якщо мати на увазі дошкільний вік, то тут відбувається більше формування соціальної компетентності за допомогою відповідних методик та технологій. З віком процес формування соціальної компетентності поступово перетворюється на процес її розвитку відповідно до набутого життєвого досвіду, переконань і захоплень особистості, зміни способу життєдіяльності та інших факторів.

Для студентів педагогічних університетів ми маємо на увазі саме розвиток соціальної компетентності як процес удосконалення наявних соціальних здатностей та набуття окремих умінь відповідно до накопиченого життєвого досвіду та потреб на тлі професійної діяльності. Соціальна компетентність майбутніх учителів має додаткові характеристики та особливості, що пов'язані з розвитком здатностей та вмінь передачі суспільного досвіду молодому поколінню.

Зазначимо, що якість соціалізації особистості, виконання нею соціальних ролей та адекватне реагування на виниклі ситуації можливі лише за умови наявної інформації про конкретні події, явища, які належать до певної ситуації,

від її кількості та якості. Соціально розвинута особистість здатна на основі отриманої інформації зрозуміти її контекст, підібрати ефективні варіанти вирішення проблеми або поставленої задачі, знайти відповідні засоби та методи спілкування з навколишніми (Холковська, 2016).

Зараз ми спостерігаємо глобалізацію мережі Інтернет, розширення діапазону віртуальних послуг, збільшення кількості людей, які спілкуються та працюють у віддаленому режимі, причому власне комунікація набуває все більшого значення. У цих умовах здобувачі вищої освіти та фахівці, які мають справу з людьми, щоденно переробляють великі обсяги даних із різних джерел задля отримання корисної інформації та якісного виконання своїх обов'язків.

З іншого боку, як справедливо зауважує М. Розумний (2004), негативним наслідком техногенного розвитку суспільства стало загострення проблем, пов'язаних із соціальною некомпетентністю. Часто цифрова інформація, представлена в неупорядкованому вигляді, містить подвійні контексти та непередбачувані смислові зв'язки. Аналогічної проблеми торкається у своєму дослідженні С. Соболева (2018), яка звертає увагу на відсутність міжособистісного спілкування віч-на-віч, що може призвести до спроб маніпулювати свідомістю людей через використання неправдивої соціальної інформації.

В умовах інформаційного суспільства та поширення мережі Інтернет, а також важливості та необхідності процесу підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема студентів педагогічних університетів, до ефективної життєдіяльності в цифровому просторі, доречним є формування соціальної компетентності через використання інформаційно-комунікаційних технологій.

У цьому аспекті С. Остапенко (2012) наголошує на важливості ІКТ, які дозволяють забезпечити інформативну насиченість самостійного опрацювання навчального матеріалу, інтерактивну дидактичну взаємодію між учасниками навчального процесу, заохотити пізнавально-інтелектуальну активність здобувачів вищої освіти. До засобів інформаційно-комунікаційних технологій, які успішно можуть застосовуватися для розвитку соціальної компетентності студентів, дослідник відносить системи дистанційного навчання, прикладне програмне забезпечення, мережеві технології тощо. Крім того, у віртуальному просторі існує значна кількість програмних інформаційних засобів та онлайн-сервісів, які надають можливість зменшити соціальний контроль, збільшити якість міжособистісного спілкування, усестороннє розвинути особистість тощо.

Основні технології та інструменти, які можна використовувати для розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема студентів педагогічних університетів, наведені на рис. 1.

Рис. 1. Напрямки застосування інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти

Коротко зупинимося на кожному з напрямків.

Мобільні технології. Питання впровадження технологій мобільного навчання в освітню діяльність висвітлені в роботах Р. Горбатюка, П. Малезика, С. Семерікова, Ю. Триуса та інших науковців. Власний практичний досвід показав, що здобувачі вищої освіти значну кількість часу витрачають на спілкування у віртуальному просторі, використовуючи для цього мобільний телефон (смартфон). До того ж це спілкування іноді відбувається під час аудиторних занять, якщо це було заздалегідь не заборонено.

З іншого боку, обґрунтоване та методично-сплановане використання мобільного телефону під час аудиторних занять та самостійної роботи дозволить отримати значні переваги стосовно організації навчального процесу та розвитку соціальної компетентності. Завдяки компактності, доступності та виконання ролі універсального цифрового пристрою, за допомогою смартфона можна реалізувати багато навчальних функцій, а саме:

- забезпечити спільну роботу між студентами та викладачем із можливістю синхронізації діяльності;
- постійно залишатися на зв'язку для вирішення проєктних групових завдань;
- користуватися мережею Інтернет для пошуку навчальної інформації;
- читати книжки, підручники та довідники, представлені в електронному форматі;

- спілкуватися з викладачами та одногрупниками стосовно виконання навчальних завдань;
- готувати фотозвіт за результатами проведеного заходу;
- демонструвати одногрупникам вдалі соціальні заходи, відеофрагменти та іншу мультимедійну продукцію.

На думку Р. Горбатюка (2013), використання мобільних технологій в освітньому процесі надасть можливість пристосуватися до мінливого інформаційного суспільства, бути завжди мобільним, краще підготуватися до майбутньої професійної діяльності. Стосовно розвитку соціальної компетентності ми вважаємо, що мобільні технології якнайкраще підходять для цієї мети, бо забезпечують живе спілкування, мають засоби емоційного забарвлення повідомлень, майже завжди знаходяться в руках здобувачів вищої освіти. Нами був створений мобільний додаток куратора академічної групи (Шаров, 2018), який дозволив отримати гарні результати щодо поінформованості викладачів про їхніх вихованців та організувати конструктивну взаємодію між членами академічної групи.

Мультимедійні технології інтегровані майже в усі сучасні освітні ресурси, бо дозволяють значно унаочнити подання інформації, візуалізувати повідомлення між учасниками комунікації, показати емоції через зображення, звуко- та відеоконтент тощо.

Мультимедійні презентації є одним із розповсюджених засобів відтворення навчальної та соціальної інформації в аудиторії. Їхнє використання надає можливість сформувати вміння критичного мислення під час роботи з великим масивом інформації, розвинути навички інфо-медійної грамотності. Вони містять різноманітні кольорові малюнки та фотографії, звукове наповнення, анімацію при появі слайдів та візуальних компонентів, відеофрагменти тощо. Заздалегідь сплановане використання презентації дозволяє застосовувати фронтальну, групову, індивідуальну форми організації навчального процесу. А використання гіпертекстових посилань у змісті мультимедійної презентації дозволяє розвинути аналітичне мислення (Фют, 2010), збільшити в разі потреби теоретичний блок, активізувати вміння самостійного опрацювання навчального матеріалу.

До засобів мультимедійних технологій належать мультимедійні тренажери, які спрямовані на закріплення певних соціальних умінь, опанування знань із предметів, імітацію життєвих та навчальних ситуацій (Коваленко, 2017). У цьому аспекті ефективним є зворотній зв'язок на дії користувача у вигляді текстових, звукових та відеоповідомлень, які демонструють почуття та вчинки.

Представником мультимедійних технологій є фільми соціального призначення, зокрема мультиплікаційні. Вони дозволяють подивитися на проблемні питання, які там розглядають, зовсім по-іншому. Сьогодні така анімаційна продукція розкриває різноманітні проблеми, пов'язані з палінням, алкоголізмом, онкологічними захворюваннями, фізичними та психічними вадами. Якісно зроблений фільм торкається душі, змушує відчувати весь спектр почуттів, зробити певні кроки на шляху до вирішення цих проблем.

Можливості Інтернет. На сьогодні мережа Інтернет стала одним із найпотужніших засобів комунікації на відстані. Після зменшення ролі друкованих видань, радіо та телебачення Інтернет є основним засобом отримання новин з усього світу, висловлення власної думки та позиції на події, що відбуваються в місті, регіоні, країні, світі тощо. Завдяки йому створилися нові форми комунікації, відпочинку та праці (електронна комерція).

З погляду розвитку соціальної компетентності доречна думка М. Сидорова (2018), що за наявності вебкамери та якісного каналу зв'язку між співрозмовниками вдається досягнути ефекту присутності, наживо поспілкуватися, побачити та впізнати емоції та почуття, відчувати можливий вплив та адекватно відреагувати на нього. Ще однією перевагою мережі Інтернет є можливість передати інформацію на будь-які відстані в різних форматах, зокрема в графічному, звуковому та відеоформаті. Це дозволяє підтримувати емоційний зв'язок із співрозмовником, вчасно відправляти звіти, проводити наради тощо.

Багато можливостей щодо розвитку соціальної компетентності студентів має цифровий освітній контент, викладений у мережі Інтернет. З одного боку, він дозволяє вдосконалити наявні здатності, з іншого – навчитись чомусь новому в межах опанування додатковими спеціальностями або підвищення кваліфікації. Як наслідок майбутній учитель повинен уміти застосовувати ІКТ, зокрема мережу Інтернет, для ефективної взаємодії між студентами в процесі навчання, а також між учнями в подальшій професійній діяльності.

Л. Гаврілова та Я. Топольник звертають увагу на різноманітність понять і термінів, що з'явилися останнім часом через упровадження ІКТ в освітню діяльність. Серед них цифрове навчання (e-learning); онлайн-педагогіка (дистанційне навчання в співробітництві з тьютором); гібридна педагогіка, що передбачає поєднання традиційних форм навчання та онлайн-навчання; критична цифрова педагогіка (Гаврілова, 2017). Також можна звернути увагу на доречне існування таких понять, як цифрова освіта, онлайн-освіта, доповнена реальність, цифровізація освіти тощо.

Зараз в освітній процес активно впроваджуються освітні електронні ресурси, системи дистанційного навчання, навчальні комп'ютерні програми, технічні засоби навчання для забезпечення інформатизації освіти та створення єдиного інформаційного освітнього середовища. У своєму дослідженні зупинимося лише на електронних освітніх ресурсах, дистанційному навчанні, масових онлайн-курсах.

Електронні освітні ресурси (ЕОР) часто використовуються у вигляді складової інформаційного забезпечення освітнього, організаційного та виховного процесів. З їхньою допомогою відбувається ознайомлення здобувачів освіти з навчальним матеріалом, спілкування між учасниками навчально-виховного процесу, управління освітньою діяльністю тощо.

Як зазначає В. Кухаренко (2015), використання ЕОР дозволяє створити єдине освітнє середовище та підвищити пізнавальну активність учасників освітнього процесу. В. Коваленко (2017) звертає увагу на такі можливості електронних освітніх ресурсів, як перевірка знань, актуалізація нової теми, закріплення вмінь, використання в позааудиторній роботі тощо. Стосовно наявності інформації про формування соціальної компетентності дослідниця виділяє дві великі групи ЕОР:

- персональні сайти (блоги) вчителів та викладачів, які містять методичні поради, навчальну інформацію з предметів тощо;
- офіційні сайти закладів освіти, які призначені для інформування здобувачів освіти щодо розкладу, контактної інформації, анонсів подій тощо.

Системи дистанційного навчання вже давно впроваджені в навчальний процес на рівні інформаційного та навчально-методичного забезпечення. Питання дистанційного навчання відтворювалися у сфері інтересів В. Бикова, В. Кухаренко, С. Шарана та інших учених. Особливо актуальним дистанційне навчання стало в останні місяці, що пояснюється появою та розповсюдженням коронавірусної інфекції, коли чи не єдиним способом отримання знань є дистанційна освіта.

До переваг зазначеної форми навчання слід віднести дотримання принципу інтерактивності, вільний вибір інформації та часу для її опанування, забезпечення формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти тощо. До специфічних властивостей дистанційного навчання В. Биков (2005) відносить економічну ефективність, гнучкість та адаптивність, різноманітність засобів зворотного зв'язку, а також модульність подання навчального матеріалу.

Серед розмаїття систем дистанційного навчання слід виділити безкоштовне динамічне навчальне середовище Moodle, що забезпечує ефективну роботу викладачів та здобувачів вищої освіти на будь-якій відстані та в будь-який час. Автор мав можливість впевнитися на власному досвіді в перевагах зазначеної системи дистанційного навчання під час викладання навчальних дисциплін із медіаграмотності, програмування, гуманітарних дисциплін. Більш детальний аналіз можливостей системи Moodle подано в роботі (Павленко, 2019), де здійснюється огляд структури та функціональних можливостей системи, дії викладачів щодо створення та наповнення дистанційних курсів, можливості здобувачів вищої освіти стосовно користування системою під час самостійного опрацювання навчального матеріалу.

Стосовно розвитку соціальної компетентності системи дистанційного навчання пропонують різноманітні засоби зворотного зв'язку, що дозволяє спілкуватися з викладачами та одногрупниками, виконувати та надсилати навчальні завдання, читати актуальну інформацію у вигляді анонсів тощо. Крім того, дистанційні курси надають можливість дістати доступ до навчального матеріалу стосовно розвитку соціальної компетентності в межах вивчення спеціальних дисциплін.

Масові відкриті онлайн-курси (МВОК), поряд із системами дистанційного навчання, використовуються користувачами для отримання додаткової освіти, підвищення кваліфікації (Sharov, 2019), опанування додатковими знаннями. До переваг масових відкритих онлайн-курсів належать:

- забезпечення принципів відкритості та доступності освіти;
 - безкоштовність;
 - незалежність від віку, статі, соціального положення користувачів;
 - значна кількість онлайн-курсів на різну тематику тощо.

На відміну від курсів дистанційного навчання, якими можуть користуватися лише зареєстровані користувачі (здобувачі вищої освіти, які вчаться в конкретному закладі вищої освіти на конкретній спеціальності), онлайн-курси, розташовані на платформах МВОК, можуть опанувати будь-які користувачі. Потрібно тільки зареєструватися в системі. Ще одна відмінність масових відкритих онлайн-курсів від дистанційних курсів полягає в можливості отримати електронний сертифікат після проходження курсу та накопичення мінімального порогу балів.

На сьогодні існують декілька потужних україномовних онлайн-платформ, зокрема EdEra, Prometheus, Відкритий Університет Майдану (ВУМ), які містять онлайн-курси різного тематичного спрямування. Стосовно розвитку соціальної

компетентності доречними є курси: «Критичне мислення для освітян», «Медіаграмотність для освітян», «Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін», доступні на онлайн-платформі Prometheus. На інших платформах МВОК корисними будуть онлайн-курси: «Соціальне підприємництво та конкурентоспроможність» (платформа EdEra) та «Соціальне підприємництво: дизайн-мислення та невизначеність» (платформа ВУМ).

Зазначимо, що більшість онлайн-курсів створюється на основі аналізу попиту освітян та здобувачів освіти, тому вони завжди є актуальними. За їхнє наповнення відповідають провідні викладачі та фахівці, які мають досвід роботи в конкретній галузі знань.

Висновки. Отже, в умовах постійного збільшення міжособистісних комунікаційних процесів соціальна компетентність набуває все більшого значення. Вона дозволяє адекватно реагувати на дії, поведінку співрозмовника, досягти конструктивного діалогу, уникнути конфліктних ситуації під час спілкування. Соціально розвинена особистість має успіх у спілкуванні та більше шансів на успішне працевлаштування. Особливо це стосується студентів педагогічних університетів, які у своїй професійній діяльності матимуть справу з молодим поколінням і формуватимуть у них базові соціальні компетентності.

В умовах інформаційного суспільства доречним є використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти. До них слід віднести мобільні та мультимедійні технології, а також можливості мережі Інтернет, зокрема електронні освітні ресурси, дистанційне навчання, масові відкриті онлайн-курси.

У подальших дослідженнях передбачено аналіз можливостей віртуальних соціальних мереж для розвитку соціальної компетентності студентів педагогічного університету. Також заплановано дослідити наукові праці щодо негативного впливу від користування мережі Інтернет упродовж тривалого часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков, В. Ю. (2005). Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування. *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: Колективна монографія* (С. 77–92). Київ, Україна: Атіка.
2. Гаврілова, Л. Г., Топольник, Я. В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 5(61), 1–14.
3. Горбатюк, Р. М., Тулашвілі, Ю. Й. (2013). Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 27, 31–34.
4. Докторович, М. (2009). Соціальна компетентність як наукова проблема. *Психологія і суспільство*, 3(37), 144–147.

5. Зарубінська, І. Б. (2011). *Теоретико-методичні основи формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю*. (Автореф. дис. докт. пед. наук). Київ, Україна: Інституті вищої освіти НАПН України.
6. Коваленко, В. В. (2017). *Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій*. Київ, Україна.
7. Кухаренко, В. М. (2015). Відкриті дистанційні курси. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 1, 23–28.
8. Остапенко, С. А. (2012). Дидактичні умови формування соціальної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі самостійної навчальної діяльності. *Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки*, 1, 164–167.
9. Павленко, О. М., Шаров, С. В., Москальова, Л. Ю., Шарова, Т. М., Коваленко, А. С. (2019). Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології*, 7(3), 106–121.
10. Позднякова, О. Л. (2010). *Формування соціальної компетентності учнів з обмеженими можливостями здоров'я засобами проектної діяльності*. (Автореф. дис. докт. пед. наук). Київ, Україна: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.
11. Розумний, М. (2004). Соціальна некомпетентність та шляхи її подолання. *Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї*, 5, 210–214.
12. Сидоров, М., Табаков, Д. (2008). Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу. *Політичний менеджмент*, 4, 119–125.
13. Соболева, С. (2018). Формування соціальної компетентності майбутніх фахівців з економіки у процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2, 197–206.
14. Фют, І. В. (2010). Інтерактивні методи навчання на уроках географії з використанням ІКТ. *Педагогічний дискурс*, 7, 232–235.
15. Холковська, І. Л. (2016). Соціальна компетентність як умова успішної самореалізації особистості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 47, 63–67.
16. Шаров, С. В. (2018). Мобільний додаток куратора академічної групи як засіб розвитку соціальної компетентності студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(61), 211–215.
17. Renk, K. & Phares, V. (2004). Cross-informant ratings of social competence in children and adolescents. *Clinical Psychology Review*, 2(24), 239–254.
18. Sharov, S., Liapunova, V., Sharova, T. (2019). Analysis of the Opportunities of the Prometheus Platform for the Professional Development of Future Teachers. *TEM Journal*, 8(4), 1469–1476.

OPPORTUNITIES OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING SOCIAL COMPETENCES OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY STUDENTS

Sergii Sharov

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Ukrainian and Foreign Literature,
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University,
Melitopol, Zaporozhye region, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-5732-9980

sharov@mdpu.org.ua

Abstract. Today soft skills development is relevant. They allow to establish communication with the environment, to effectively work in team and solve problems. In a constant increasing communication processes between people, social competence together with professional competence is important. Theoretical aspects of social competence and its significance for personality development are reflected in the writings of M. Doktorovich and I. Zimnia. Students' social competence development is investigated by I. Zarubinskaya, N. Borbich, N. Boychuk, G. Mosyagina, S. Soboleva and other scientists. The use of information and communication technologies in the process of development of students' social competence is investigated by S. Ostapenko.

The purpose of the article is to analyze the directions and benefits of using information-communication technologies for developing pedagogical university students' social competence. It is revealed that the socially developed personality is successful in communication and employment. It responds appropriately to actions on behavior interlocutors, achieves constructive results during dialogue, avoids or resolves conflicts in a timely manner. This is especially true of pedagogical university students, who in their professional activities communicate with younger generations and develop their basic social competence.

It is noted that the level of social competence depends on completeness information about an event. In this case, the personality responds effectively to situations that arise. With the development of information society, much of communication has gone into digital space. So it is useful to implement information and communication technologies for developing students' social competence. The article explores the possibilities and benefits of multimedia and mobile technologies, the Internet. Benefits and features of multimedia presentations, social films, multimedia simulators are analyzed. It is revealed that during the development of social competence e-learning resources and systems distance learning (Moodle), a platform of massively open online courses Prometheus are used. Further research is expected to make a positive analysis and the negative impact of virtual social networks on development personality and socialization of youth in an information society.

Key words: social competence; pedagogical university students; information society; information and communication technology; Internet.

REFERENCES

1. Bykov, V. Yu. (2005). Distance education: relevance, features and principles of construction, ways of development and scope. In *Informatsiine zabezpechennia navchalno-vykhovnoho protsesu: innovatsiini zasoby i tekhnolohii: Kolektyvna monohrafiia – Information support of educational process: innovative tools and technologies: Collective monograph* (pp. 77–92). Kyiv, Ukraine: Atika.
2. Havrilova, L.H. & Topolnyk, Ya.V. (2017). Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 5(61), 1–14.
3. Horbatiuk, R. M. & Tulashvili, Yu. Y. (2013). Mobile learning as a new technology of higher education. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Seriia: Pedagogika. Sotsialna robota* 27, 31–34.
4. Doktorovych, M. (2009). Social competence as a scientific problem. *Psykhologhiia i suspilstvo*, 3(37), 144–147.
5. Zarubinska, I. B. (2011). *Theoretical and methodological bases of formation of social competence of students of higher educational establishments of economic profile*. (Extended abstract of PhD dissertation). Kyiv, Ukraine: Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy.
6. Kovalenko, V. V. (2017). *Formation of social competence of junior students by means of information and communication technologies*. Kyiv, Ukraine.
7. Kukharenko, V. M. (2015). Open distance courses. *Kompiuter u shkoli ta sim'i*, 1, 23–28.

8. Ostapenko, S. A. (2012). Didactic conditions of formation of social competence of students of philological specialties in the process of independent educational activity. *Naukovi zapysky. Serii: Psykholoho-pedahohichni nauky, 1*, 164–167.
9. Pavlenko, O. M., Sharov, S. V., Moskalova, L. Yu., Sharova, T. M., & Kovalenko, A. S. (2019). Implementation of the distance learning by Moodle platforms in the process of future philologies training. *Inzhenerni ta osvritni tekhnolohii, 7(3)*, 106–121.
10. Pozdniakova, O. L. (2010). *Building the social competence of students with disabilities through project activities*. (Extended abstract of PhD dissertation). Kyiv, Ukraine: Natsionalnyi pedahohichni universytet imeni M.P. Drahomanova.
11. Rozumnyi, M. (2004). Social incompetence and ways to overcome it. *Suchasna ukrainska polityka. Polityka i politolohy pro nei, 5*, 210–214.
12. Sydorov, M. & Tabakov, D. (2008). Internet as a means of social communication and social influence. *Politychnyi menedzhment, 4*, 119–125.
13. Sobolieva, S. (2018). Formation of social competence of future specialists in economics in the process of teaching social and humanitarian disciplines. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii, 2*, 197–206.
14. Fiut, I. V. (2010). Interactive teaching methods in geography lessons using ICT. *Pedahohichni diskurs, 7*, 232–235.
15. Kholkovska, I. L. (2016). Social competence as a condition for successful self-realization of personality. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia, 47*, 63–67.
16. Sharov, S. V. (2018). The mobile application of the academic group curator as a means of developing students' social competence. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh, 2(61)*, 211–215.
17. Renk, K. & Phares, V. (2004). Cross-informant ratings of social competence in children and adolescents. *Clinical Psychology Review, 2(24)*, 239–254.
18. Sharov, S., Liapunova, V., & Sharova, T. (2019). Analysis of the Opportunities of the Prometheus Platform for the Professional Development of Future Teachers. *TEM Journal, 8(4)*, 1469–1476.

Матеріали надійшли до редакції 13.04.2020 р.